

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма

ОПШТЕСТВО

за I одделение

Скопје, 2021 година

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	<i>Општество</i>
Вид/категиорија на наставен предмет	Задолжителен
Одделение	I (прво)
Теми	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Јас сум дете</i> • <i>Јас сум ученик</i> • <i>Мојот дом</i> • <i>Местото во кое живеам</i>
Број на часови	1 час неделно /36 часа годишно
Опрема и средства	<ul style="list-style-type: none"> • Компјутер и проектор. • Видеоснимки и/или фотографии од роденденски прослави. • Украсни материјали (на пример, балони со различни облици, бои и големини). • Фотографии/илустрации за месеците во годината. • Временска лента на настани за една недела и временска лента за тоа што правиме наутро, преку ден, навечер и преку ноќ. • Сложувалки или илустрации со ликови на човечки лица со различни емоции. • Илустрации за поддршка на содржините/активностите поврзани за дом и семејство/заедница. • Играчки за поддршка на содржините/активностите (градинарски алат, прибор за лична хигиена и хигиена во домот, мебел, коцки за конструирање). • Реквизити: семафор, знакот стоп, униформи, стетоскоп, докторски прибори и други играчки од ваков вид. • Аудио- или видеоматеријал со снимени звукови (сирени) од полициско, амбулантно или возило од пожарна. • Играчки – возила: амбулантно, противпожарно или полициско возило или фотографии од истите.
Норматив на наставен кадар	<p>Воспитно-образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое е:</p> <ul style="list-style-type: none"> • професор/наставник/учител по одделенска настава, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС; • професор/воспитувач по предучилишно воспитание, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС; • дипломиран педагог, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС.

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Резултатите од учење наведени во наставната програма водат кон стекнување на следните компетенции опфатени со подрачјето **Опитност и демократска култура** од Националните стандарди:

<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>	
VI-A.2	да го анализира сопственото однесување со цел да се подобри, поставувајќи си реални и остварливи цели за активно делување во заедницата;
VI-A.3	да ги формулира и аргументира своите гледишта, да ги сослушува и анализира туѓите гледишта и со почитување да се однесува кон нив, дури и тогаш кога не се согласува;
VI-A.5	да ги разбира разликите меѓу луѓето по која било основа (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус итн.);
VI-A.6	да препознава присуство на стереотипи и предрасуди кај себе и кај другите и да се спротивставува на дискриминација;
VI-A.7	да препознава манифестација на вербално и физичко насилство во сопственото опкружување, да ги согледува последиците од насилството и да се спротивставува на него;
VI-A.11	да ги применува правилата и прописите за безбедно учество во сообраќајот;
VI-A.13	да го анализира концептот на човековите права и правата на децата, да идентификува случаи на повреда на правата и да презема активности за нивно неселективно почитување;
VI-A.22	да ги идентификува и почитува сите национални симболи на државата Република Северна Македонија и да манифестира чувство на припадност кон државата.
<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
VI-B. 1	не смее да прави дискриминација врз основа на разликите меѓу луѓето (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус итн.);
VI-B. 2	сите луѓе, вклучувајќи ги и децата, имаат право да ги изразуваат своите мислења и ставови и да учествуваат во донесувањето одлуки кои се поврзани со нивните потреби и интереси;
VI-B. 8	секој граѓанин е должен да ги почитува законите и правилата и прописите кои го регулираат однесувањето на луѓето и функционирањето на институциите;
VI-B. 13	националниот идентитет, кој произлегува од припадноста на државата Република Северна Македонија, е битна компонента на идентитетот на сите граѓани на државата.

Наставната програма вклучува и релевантни компетенции од следните подрачја на Националните стандарди:

Дигитална писменост, Личен и социјален развој, Техника, технологија и претприемништво и Уметничко изразување и култура.

<i>Ученикот/ученичката знае и умее:</i>	
IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ;

IV-A.5	да определи какви информации му/ѝ се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини;
V-A.3	да ги идентификува различните компоненти на сопствениот идентитет кој се гради врз основа на припадноста на различни социјални групи (на пример, родов, етнички и национален идентитет) и на различните улоги кои ги има во животот (на пример, ученик, син/ќерка);
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите што ќе му/ѝ овозможат развој и напредување;
V-A.5	да ги препознава емоциите кај себе и кај другите, да ги согледа последиците од сопствените емоционални реакции во различни ситуации и да користи соодветни стратегии за справување со емоциите;
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина;
V-A.8	да го организира сопственото време на начин кој ќе му/ѝ овозможи ефикасно и ефективно да ги оствари поставените цели и да ги задоволи сопствените потреби;
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе и по другите;
V-A.10	да применува етички начела при вреднување на правилното и погрешното во сопствените и туѓите постапки и да манифестира доблесни карактерни особини (како што се: чесност, правичност, почитување, трпеливост, грижа, пристојност, благодарност, решителност, одважност и самодисциплина);
V-A.12	успешно да се справува со социјални притисоци;
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;
V-A.17	да бара повратна информација и поддршка за себе, но и да дава конструктивна повратна информација и поддршка во корист на другите;
V-A.19	да дава предлози, да разгледува различни можности и да ги предвидува последиците со цел да изведува заклучоци и да донесува рационални одлуки;
VIII-A.7	да препознава и објаснува како културните обележја се менуваат со текот на времето и во различни контексти.

<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
IV-Б.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – ги олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава;
V-Б.2	осознавањето на сопствениот идентитет придонесува за јакнење на самовербата и за развојот на личноста;
V-Б.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;
V-Б.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби;
V-Б.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика водат кон личен напредок на индивидуален и социјален план;
VII-Б.5	ресурсите не се неограничени и дека е потребно одговорно да се користат.

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема: **ЈАС СУМ ДЕТЕ**

Вкупно часови: **12**

Резултати од учење

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

1. се претстави себеси пред другите;
2. ги препознае основните чувства кај себе и кај другите;
3. ги опишува посакуваните особини и однесувањето, карактеристично за другарувањето;
4. наведува и разликува месеци во годината и денови од неделата, прави разлика меѓу сегашност (денес) во споредба со поблиско и подалечно минато (вчера и кога бев мал/мала) и иднина (утре и кога ќе бидам голем/голема).

Ученикот/ученичката ќе развива:

5. позитивна слика за себе (самоверба и самопочит).
6. отпор кон коруптивно однесување.

Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> • Кој/која сум јас (дете, момче, девојче, име, презиме, адреса, дата на раѓање, роденден, месеци во годината). 	<ul style="list-style-type: none"> • Се претставува себеси, наведувајќи ги името и презимето, адресата и местото на живеење и датумот и местото на раѓање и се идентификува според пол (како момче или девојче) и возраст. • Го објаснува роденденот како ден кога е роден/родена. • Илустрира одбележување (прославување) на родендените со пример. • Воочува сличности и разлики со другите во паралелката во однос на адресата и местото на живеење. • Ги набројува месеците во годината, почитувајќи го нивниот редослед. • Разликува кој во паралелката е роден порано, а кој подоцна во годината (според редоследот на месеците во годината).
<ul style="list-style-type: none"> • Што можам сега и што ќе можам во иднина. • Што ми се допаѓа кај себе (позитивна особина, умеење, сегашност, минато, иднина, денови во неделата, денес, вчера, утре). 	<ul style="list-style-type: none"> • Именува позитивни особини кај себеси и ги споредува со позитивните особини кај другите. • Разликува сегашност од минато и иднина во сопствениот животен тек и ја препознава важноста за организирање на времето. • Опишува што може и знае сега, што можел/можела и знаел/знаела во минатото, а што би сакал/сакала да може и да знае во иднина. • Ги именува деновите во неделата и идентификува кој ден на кој му претходи и следи. • Правилно ги применува поимите <i>вчера, денес, утре</i>. • Опишува што ново научил/научила да прави денес во однос на вчера и минатата недела, а што би сакал/сакала да научи да прави утре и следната недела. • Објаснува како децата (вклучувајќи се и себеси) постепено ги развиваат своите вештини и способности. • Објаснува како вложувањето труд придонесува за стекнување на тоа што го знае и тоа што умее да го прави. • Идентификува коруптивни активности и ја наведува нивната негативна страна.
<ul style="list-style-type: none"> • Моите чувства (радост, тага, страв, лутина, љубов). 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознава и именува чувства на радост, тага, страв и лутина кај себеси и кај другите. • Препознава ситуации од секојдневниот живот кои ги предизвикуваат и во кои се манифестираат чувствата на радост, тага, страв и лутина. • Опишува како се чувствува и што прави кога е радосен/радосна, тажен/тажна, исплашен/исплашена и налутен/налутена. • Ги препознава различните начини на манифестирање на љубовта (со зборови, преку движења и постапки).

	<ul style="list-style-type: none"> • Ја објаснува важноста од манифестирање на љубовта кон блиските во сопственото опкружување.
<ul style="list-style-type: none"> • Моите другари и другарки (другар/другарка, другарство). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ги препознава и именува особините на добрите другари. • Ги опишува постапките кои се карактеристични за другарувањето (во училиштето, во соседството). • Наведува различни игри со другарите кои придонесуваат за јакнење на другарството.
<p>Примери за активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Секој ученик преку интерактивна игра го кажува своето име и презиме и адреса на живеење, а сите други, откако ќе го слушнат, кажуваат „здрavo“ и го повторуваат само неговото/нејзиното име. • Учениците преку игра го кажуваат својот датум на раѓање и се редат во линија според месецот во кој се родени. • Наставникот организира „фиктивна“ роденденска забава во училницата преку која учениците учат за начинот на организирање на забавата (поканување, украсување на просторот) и однесување на забавата (како се честита, како се даваат/примаат подароци). • Учениците на временска лента од една недела цртаат настани кои им се случиле во деновите од неделата. • Учениците со помош на наставникот преку игра и разговор одговараат на прашањето „Што можам?“, а потоа разговараат со одговори на прашањето „Што ќе правам?“. • Учениците седнати во круг кажуваат што знаеле да прават порано кога имале 3-4 години, а што научиле сега и одговараат на прашањето дали пораснале само во висина и тежина или забележале дека пораснале преку однесувањето и знаењата кои ги стекнале. • Наставникот организира игра за себепретставување со учениците, кои откако ќе се погледнат во огледало се себепретставуваат и кажуваат нешто убаво за себе. • Наставникот насочува игра која учениците ја реализираат преку имитација на различни чувства и цртаат емотикони на табла со соодветните емотивни состојби; опис на ситуации во кои ги изразуваат чувствата, осознаваат за емпатија и вербална и невербална комуникација. • Игра – наставникот кажува чувство, а учениците треба тоа да го покажат на своите лица. • Наставникот ја чита басната од Езоп за лисицата и гавранот. Потоа учениците ја глумат и на крајот дискутираат како со помош на неоправдано фалење успеала да му го земе сирењето на гавранот. Целта е да се заклучи дека не треба да се лаже дури и тогаш кога од лажењето може да се има корист. • Наставникот ја адаптира приказната за зајакот и желката (желката му дава на зајакот морков за да ѝ дозволи да победи во трката, а зајакот го прифаќа тоа). Адаптираната приказна со помош на илустрации, им ја презентира на учениците. Откако ќе ја изглумат приказната, учениците дискутираат за оправданоста на постапката и на желката и на зајакот. Целта е да се осуди и однесувањето на желката (нудењето на морковот за некаква корист) и однесувањето на зајакот (прифаќањето на морковот за да оствари корист). 	

- Учениците преку интерактивна игра го/ја замислуваат најдобриот/најдобрата другар/другарка, го/ја цртаат и раскажуваат што им се допаѓа/не им се допаѓа кај него/неа и посочуваат по една сличност и една разлика меѓу себе и замислениот/замислената другар/другарка.
- Наставникот организира игра во која преку избор учениците одлучуваат што најмногу сакаат да играат со своите другари/другарки и што добро направиле за својот другар/другарка, а кога згрешиле (признаваат и си простуваат – со зборови и преградка).

Тема: **ЈАС СУМ УЧЕНИК**

Вкупно часови: **8**

Резултати од учење

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

1. се идентификува себеси како ученик/ученичка и го доживува училиштето како своја средина за учење;
2. ги објаснува одговорностите на наставниците и учениците во процесот на учење и улогата на училиштето како средина за учење и дружење;
3. ги опишува и применува правилата за однесување во училницата, училиштето и училишниот двор кои се однесуваат на одржување хигиена и ненасилно однесување.

Ученикот/ученичката ќе прифати дека:

4. училиштето е место во кое заеднички учат, се дружат и меѓусебно се почитуваат деца кои се различни по повеќе основи (пол/род, етничка припадност, физички изглед, способности/можности, социјален статус).

Содржини (и поими)

- Нашата училница и нашето училиште
(училница, училиште, училиштен двор, тоалети, канцеларија, библиотека, трпезарија, корпа за отпадоци, патронен празник).

Стандарди за оценување

- Се претставува себеси како ученик/ученичка и ја наведува паралелката и училиштето во кое учи.
- Ја опишува просторната организација на училницата и ја објаснува училницата како заеднички простор на сите ученици од паралелката (вклучувајќи се и себеси).
- Ја објаснува улогата на училиштето како средина за учење и дружење.
- Ја објаснува улогата на учениците во грижата за уредувањето, уредноста и хигиената во училницата.
- Го опишува патот меѓу училницата и училишниот двор и другите битни простории во училиштето.
- Ги наведува правилата за одржување на личната хигиена при користење на тоалетите и трпезаријата и за одржување на хигиената на овие простории.
- Ја објаснува улогата на учениците во грижата за хигиената во училиштето и училишниот двор.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ги наведува правилата за однесување во училницата, училиштето и училишниот двор (забрана за трчање во ходниците/по скалите, за користење навредливи зборови, за агресивно однесување кон соучениците) и начините за нивно почитување. • Го наведува датумот на кој се слави патрониот празник на училиштето и наведува што претставува патрониот празник.
<ul style="list-style-type: none"> • Ние учениците и нашиот наставник/нашата наставничка (ученик/ученичка, наставник/наставничка, одговорности). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ја опишува улогата на наставникот/наставничката како лице задолжено да им помогне на учениците да го научат она што се бара по различните предмети и да научат други работи кои се важни за животот во училиштето и надвор од него. • Ја опишува улогата на учениците, вклучувајќи се и себеси, како одговорни да ги почитуваат насоките на наставникот/наставничката за тоа како и што да учат. • Ја споредува одговорноста на наставниците и на учениците – наставниците да се трудат да ги научат учениците, а учениците да се трудат да научат.
<p>Примери за активности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разгледување на училишните простории (тоалети, трпезарија, библиотека, канцеларија за наставници, за директор, за стручни соработници итн.) и наведување на нивната намена. • Наставникот организира игра (пример: „На буквата, на буквата...“) преку која учениците погодуваат предмети од училницата и на тој начин го запознаваат просторот (материјалите и средствата за учење, нагледните средства, украсните предмети, играчките и сл.). • Наставникот заедно со учениците ја уредува училницата, катчињата, паноата и сл. • Наставникот подготвува сложувалка од слика од училиштето или училницата, а учениците ја составуваат (работа во пар или мала група). • Учениците (во мали групи) прават заеднички цртеж на училиштето и училишниот двор – по еден за тоа како изгледаат, а друг за тоа како би сакале да изгледаат; ги претставуваат цртежите пред сите и укажуваат на илустрираните разлики меѓу актуелната и посакуваната состојба. • Учениците во мали групи прават заеднички цртеж на училницата – еден за тоа како изгледа чиста и уредна училница и друг за тоа како би изгледала училницата кога би била нечиста и неуредна; ги претставуваат цртежите пред сите и укажуваат на илустрираните разлики меѓу едната и другата ситуација. • Дискусија за значењето на патрониот празник на училиштето и донесување групна одлука за начинот на негово одбележување во паралелката во кое ќе учествуваат сите ученици. • Секој ученик фрла по еден дел од својот прибор на под под неговата клупа и по еден стуткан лист хартија на друг крај од училницата, а потоа сите ученици, движејќи се низ училницата, помагаат да се подигнат сите паднати предмети и да се соберат сите стуткани хартии и да ги фрлат во корпата за отпадоци; се дискутира за нивната одговорност да не фрлаат намерно, но и да соберат секогаш кога ќе видат нешто фрлено на под. • Дискусија во мали групи за тоа како си го замислуваат добриот учител/учителка – што очекуваат дека тој/таа треба да прави за време на часот и како да се однесува со нив. Пред сите го претставуваат тоа што заеднички го смислиле. 	

- Играње улоги: ученик и учител (добар/лош ученик и добар/лош учител) и дискусија за тоа какви сакаат да бидат и зошто.
- Дискусија со учениците за тоа кои однесувања кон соучениците во училницата и/или училиштето се посакувани, а кои не се. Освен идентификување на однесувањата, од учениците се бара и објаснување зошто ги сметаат за такви.
- Од цртежи со ситуации кои илустрираат забрането однесување во училница и/или училиште (на пример, деца кои се гаѓаат со предмети, толпа деца кои трчаат по скали/во ходник, дете кое паѓа по скали, деца како удираат/буткаат некое дете, деца како навредуваат некое дете, дете како фрла отпадоци на земја, дете како фрла хартија во кантата наменета за пластични шишиња) обезбедени од наставникот/наставничката, учениците (поделени во мали групи) прават постер, означувајќи ги забранетите ситуации како во сообраќаен знак за забрана; постерите се изложуваат на ѕид во училницата.
- Наставникот ги организира учениците да играат улоги во кои прикажуваат различни видови однесувања во различни ситуации во училиштето, а потоа проценуваат дали прикажаното однесување е според воспоставените правила.
- Дискусија за тоа кои се последиците од непочитување на правилата и групно одлучување за мерките кои треба да се преземат доколку некој не ги почитува.

Тема: **МОЈОТ ДОМ**

Вкупно часови: **8**

Резултати од учење

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

1. се идентификува себеси како член на семејство/заедница;
2. ја објаснува улогата и одговорностите на децата и возрасните во семејството/заедницата;
3. разликува слободно време од време посветено на обврските во домот и училиштето.

Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> • Дом и семејство (куќа/стан, простории во домот, двор, семејство, родител/родители, старател/старатели, деца, мајка, татко, брат, сестра, баба, дедо, роднини...). 	<ul style="list-style-type: none"> • Го опишува домот и ги идентификува просториите во домот и објаснува за што се користат. • Ги наведува членовите на своето семејство, односно членовите на заедницата во која живее. • Ги опишува односите меѓу членовите во семејството/заедницата во која живее (родители – деца, старатели – деца, браќа/сестри). • Ја објаснува разноликоста во семејствата (семејство со еден или двајца родители и со едно или повеќе деца, со родители кои живеат разделени, проширено семејство, старателско семејство, згрижувачко семејство)
<ul style="list-style-type: none"> • Улоги и одговорности во домот (грижа, возрасни, задолжение, почит, одговорност, хигиена). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ја објаснува улогата на возрасните во грижата за домот и за децата. • Ги наведува и објаснува постапките за одржување на личната хигиена со одговорно користење на водата. • Идентификува каде се фрла отпадот од домаќинството

	<ul style="list-style-type: none"> • Ја објаснува својата улога и улогата на членовите на семејството во одржување на хигиената во домот. • Ги разликува задолженијата и одговорностите на возрасните и децата во семејството/домот. • Објаснува дека и машките и женските членови на семејството се еднакво одговорни за грижата во домот (за одржување на хигиената, за готвењето и сл.). • Разликува постапки кои придонесуваат за меѓусебно почитување на членовите на семејството/заедницата и заедничкото живеење од постапки кои го нарушуваат тоа.
<ul style="list-style-type: none"> • Активности во денот (утро, преку ден, вечер, преку ноќ, слободно време, игри). 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведува активности на членовите на семејството/заедницата во текот на денот, вклучително и сопствените. • Наведува примери за користење на слободното време (преку игра, читање, гледање телевизија, цртање, заеднички игри со други, спортување, работа во двор, пешачење...). • Објаснува како треба да се организира слободното време (игра со другарите, гледање телевизија, слушање музика, компјутерски игри, други слободни активности...) за да се задоволи потребата за игра, но и обврските поврзани со домот и училиштето.
<p>Примери за активности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наставникот презентира различни простории во домот, а учениците идентификуваат која е нивната намена. • Учениците, цртаат канта за отпадоци, една наменета за хартија, друга наменета за пластика. Учениците, поделени во групи, добиваат сликички со отпад од хартија и пластика (на пр. цртеж на пластично шише, хартиена амбалажа за сокови, пластични чаши, картонски кутии) и треба да ги распоредат и залепат преку цртежот на кантата во која треба да се фрлат. • Учениците, поделени во групи, конструираат дом (градат куќа од дрвени коцки), го полнат со мебел (играчки) и ги делат задолженијата за да го уредат. Во текот на активноста внимаваат на меѓусебните односи и почитувањето. • Наставникот презентира фотографии на деца и од мажи и жени на различна возраст во сите можни улоги поврзани со домашни обврски (дете, маж и жена кои чистат, перат, мијат садови, готват, пазаруваат, уредуваат двор/градина, се грижат за миленичиња, вршат поправки итн.), а учениците ги поврзуваат со активностите на членовите на сопственото семејство/заедница. Потоа, дискутираат за стереотипноста на родовите улоги во домот. • Учениците, во мали групи, добиваат цртежи/сликички на кои одделно се прикажани помлади и постари мажи и жени и деца на различни возрасти и од различен пол. Секој ученик избира сликички кои ги претставуваат членовите на „неговото семејство“ и ги лепи на лист хартија. Потоа секој ученик го прикажува пред сите „своето семејство“ и ги именува сите членови. (Алтернатива е секое дете да изработи колаж од фотографии на кои се прикажани членовите на семејството/заедницата во која живее) • Наставникот презентира видеоматеријали со различни видови семејства/заедници (пример: семејство само со еден родител/старател, семејство со повеќе деца, заедница со баби/дедовци, згрижувачко семејство), а учениците го идентификуваат своето. 	

- Наставникот организира играње улоги во кои учениците презентираат ситуации на непочитување на некои членови на семејството/заедницата (на пример, таткото не дава детето да гледа цртани филмови затоа што сака да гледа фудбал; детето пушта гласна музика додека мајката работи на компјутер) и потоа ги извртуваат во ситуации кои покажуваат почитување.
- Наставникот организира игра во која учениците раскажуваат ситуации од домот кога биле најсреќни и што најмногу сакаат да прават заедно со другите дома.
- Учениците, во мали групи, цртаат несредени простории во домот, ги презентираат пред другите и кажуваат кој придонел за таквата ситуација и што треба да се направи за да се средат.
- Учениците распоредуваат цртежи/слики на активности кои различни членови на семејството ги прават во различни периоди на денот (утро, во текот на денот и навечер) во претходно подготвена табела со три колони.
- Учениците, преку игра (со пантомима), им покажуваат на другите што прават во нивното слободно време. Откако другите ќе погодат што прават, се групираат врз основа на искажаните интереси.
- Изработка на фотодневник за активности во слободното време по денови во неделата. Секој ученик избира активности кои ги прави во слободното време од понудените слики и ги распоредува по денови. Доколку нема активност од понудените која ја реализира во слободното време, може и да нацрта.

Тема : **МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ**

Вкупно часови: **8**

Резултати од учење

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

1. го именува и опишува местото (град/село) во кое живее, ја именува својата држава и го препознава државното знаме;
2. опишува зошто служат продавниците/маркетите, пазарот, амбулантата/болницата/брзата помош, аптеката, полицијата, пожарната, ги наведува професиите поврзани со нив;
3. ги почитува основните сообраќајни правила за безбедно движење во сообраќајот.

Ученикот/ученичката ќе:

4. развива свест за припадност кон својата држава.

Содржини (и поими)

- Мојот град/село и мојата држава (село, град, држава, знаме, продавница/маркет, пазар, амбуланта/болница, аптека, продавач, лекар, медицинска сестра, аптекар).

Стандарди за оценување

- Го именува и опишува местото во кое живее (град/село), ја именува државата и го препознава нејзиното знаме.
- Ги набројува најважните локации во местото на живеење и објаснува зошто служат (продавница/маркет, пазар, амбуланта/болница, аптека и други).
- Идентификува професии на луѓето кои работат во нив (продавач, лекар, медицинска сестра, аптекар).

<ul style="list-style-type: none"> • Безбедно играм и се ориентирам во просторот (игралиште, ориентација, лево-десно, напред-назад, безбедност, правила). • Безбедно се движам и учествувам во сообраќајот (улица, возило, пешак, пешачки премин, тротоар, семафор). 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознава и опишува безбедни места за игра (игралиште, парк, двор...). • Разликува безбедно од небезбедно место за игра и движење. • Се ориентира во просторот: лево-десно и напред-назад. • Прави разлика меѓу улица, пешачки премин, тротоар, крстосница, велосипедска патика. • Препознава основни сообраќајни знаци и семафор. • Опишува и споредува безбедно од небезбедно движење во сообраќајот (како пешак, велосипедист и патник во возило и сл.). • ги предвидува последиците од непочитувањето на правилата за безбедност во сообраќајот.
<ul style="list-style-type: none"> • Брза помош, пожарна и полиција (болница/амбуланта, брза помош/амбулантно возило, полицаец, полициско возило, пожарна, пожарникар...). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ги наведува телефонските броеви на брзата помош, полицијата и пожарната. • Ги објаснува улогите на брзата помош, пожарната и полицијата и ги поврзува со конкретни ситуации.
<p>Примери за активности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Учениците (во мали групи) играат сложувалка, составувајќи слики од местото на живеење и знамето на државата. • Учениците избираат фотографии на локации (продавници, пазар, амбуланта, болница, аптека, парк) и дискутираат во групи за што служат тие. Фотографиите се собираат во албум насловен <i>Моето место на живеење</i> кој се дополнува со изработени цртежи од учениците. • Наставникот на наставен лист им дава на учениците мапа на која се препознаваат одредени значајни локации од местото на живеење. Учениците ги лоцираат најважните локации (продавница/маркет, пазар, амбуланта/болница, аптека и други). • Наставникот подготвува карти на кои се прикажани луѓе со различни професии. Секој ученик бира карта и започнува да глуми одредена улога (продавач, лекар, медицинска сестра, аптекар). • Учениците наведуваат безбедни и небезбедни места за играње, а потоа за секое место кажуваат зошто е безбедно/небезбедно. • Наставникот преку видеопрезентација покажува небезбедни места/локации за играње (улица, крстосница, градилиште и сл.), а учениците потоа, во мали групи, дискутираат зошто местото е небезбедно за играње и секој кажува по едно безбедно место за играње (двор, игралиште, парк и сл.). • Учениците се поставуваат во две редици. Потоа еден ученик го кажува името на друг ученик/ученичка, а посочениот ученик/ученичка треба да каже кој е лево, кој десно од него, кој е напред или назад (во зависност во кој ред е ученикот/ученичката). • Наставникот им презентира на учениците (преку видеопрезентација, со фотографии и сл.) безбедно движење во сообраќајот (одење по тротоар, преминување улица на пешачки премин, возење велосипед по патека за велосипед), а потоа учениците кажуваат како самите безбедно доаѓаат до училиште, како играат безбедно на игралиште или одат до своите другари. 	

- Учениците играат и симулираат ситуации за (не)почитување на правилата во сообраќајот како пешак, патник и велосипедист, за кои претходно самите изработиле основни знаци за безбедност (знак *стол*, знак за пешачки премин, училиште и сл.) и семафор од различни материјали.
- Учениците (во групи) разговараат за улогата на полицијата, лекарите, пожарникарите и за изгледот на нивната униформа, возилата, работните задачи. Потоа цртаат замислена случка каде што е потребно ангажирање на полиција, брза помош или пожарна, па со помош на наставникот го пишуваат на цртежот телефонскиот број на кој треба да се повика потребната служба (полиција, брза помош, пожарна).
- Во одделението гостува полицаец, полицајка, пожарник и/или медицинска сестра/лекар, лекарка од брза помош кој/која раскажува интересни случки од својата работа. Учениците им поставуваат прашања.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРНОСТ И МЕЃУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставникот обезбедува инклузивност преку вклучување на сите ученици во сите активности за време на часот. Притоа, овозможува секое дете да биде когнитивно и емоционално ангажирано преку користење на соодветни приоди (индивидуализација, диференцијација, тимска работа, соученичка поддршка). При работата со учениците со попреченост применува индивидуален образовен план (со прилагодени резултати од учење и стандарди за оценување) и секогаш кога е можно користи дополнителна поддршка од други лица (лични и образовни асистенти, образовни медијатори, татори волонтери и професионалци од училиштата со ресурсен центар). Редовно ги следи сите ученици, особено оние од ранливите групи, за да може навремено да ги идентификува тешкотиите во учењето, да ги поттикнува и поддржува во постигнувањето на резултатите од учењето.

При реализација на активностите наставникот еднакво ги третира и момчињата и девојчињата при што води грижа да не им доделува родово стереотипни улоги. При формирање на групите за работа настојува да обезбеди баланс во однос на полот. При избор на дополнителни материјали во наставата користи илустрации и примери кои се родово и етнички/културно сензитивни и поттикнуваат родово рамноправност, односно промовираат интеркултурализам.

Секогаш кога е можно наставникот користи интеграција на темите/содржините/поимите при планирањето и реализацијата на наставата. Интеграцијата овозможува учениците да ги вклучат перспективите на другите наставни предмети во она што го изучуваат во овој наставен предмет и да ги поврзат знаењата од различните области во една целина.

ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За да се овозможи учениците да ги постигнат очекуваните стандарди за оценување, континуирано се следат нивните активности и нивното учество за време на поучувањето и учењето и се прибираат информации за напредокот и постигањата на учениците. Усната повратна информација се дава континуирано и во неа се укажува на нивото на успешност во реализацијата на активноста/задачата и се даваат насоки за подобрување (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. За таа цел наставникот ги следи и оценува:

- усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соученици;
- придонесот во групните активности;
- одговорите на квизови кои се дел од поучувањето;
- придонесот во изведување на заклучоците;
- работните листови;
- домашните задачи;
- практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.

По завршување на учењето на секоја тема, учениците добиваат сумативна оценка во вид на опис на постигнатите стандарди за оценување. Врз основа на напредувањето констатирано преку техниките и методите во формативното оценување се изведува сумативната оценка која ги опишува постигањата на ученикот.

Почеток на имплементација на наставната програма	учебна 2021/2022 година
Институција/ носител на програмата	Биро за развој на образованието
Согласно член 30, став 3 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19 и 229/20) министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Општество</i> за I одделение.	бр. 12-6200/6 9.4.2021 година Министерка за образование и наука , Мила Царовска, с.р.